

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

קודם יאריציט הצ"ג לאדונינו החפץ חיים זיע"א, וכינו בקו לסיום בשיעור בספה"ק שונה הלכות (המבוסס על המ"ב והחזו"א) ח"ב

השיעור נמסר בקו דרך אמונה מידי יום בשלוחה יעודית ע"י הגאון רבי יוסף ברנר שליט"א מרבני המכון ע"פ סדר לימוד המ"ב היומי ע"י דרשו

איד באמת כלל ישראל כל כך לקח את "שונה הלכות" בתור סיכומים ולימודים: כי אנחנו יודעים מי חיבר את זה, ויודעים איך הם חיברו את זה. אומר ה"מנוחה וקדושה", בעצם זה כבר כתוב בב"ח, והמ"ב (בסימן לב ס"ק לא) מביא את הטעם שלא די שהסופר קורא "בראשית ברא אלוקים", ועל פי זה הוא כותב, אלא הוא גם צריך להוציא את זה מהפה "בראשית ברא אלוקים", "והטעם כתב הב"ח דרך היא מצות כתיבת סת"ם **כדי שתהא קדשת הבל קריאת כל תבה ותבה היוצא מפי הקורא נמשכת על האותיות בשכותב אותן בקלף.**

וביחוד כתוב ב"מנוחה וקדושה", תלמיד של רבי חיים מוולוז'ין הסופר ככל שהוא ברמה יותר קדושה יותר, אז השמות יותר קדושים, אז הספר תורה יותר קדוש, עוד יותר מזה הוא אומר, הספר תורה יותר משפיע, מי ששומע את ספר התורה מקבל יראת שמיים. מה קרה? הפרוטקציה שבספר התורה? כי את ספר התורה הזה כתב יהודי ירא שמיים עם כל המחשבות, עם כל הכוונות, עם כל היראת שמיים שלו.

מי שיועץ איך שכתבו את נכתב "שונה הלכות", זכורני בתור ילד לפני שישים שנה, בת"ת תשכ"ב בבית מרנא החזון איש זיע"א שם למדנו, הגאון רבי חיים והגאון רבי אלעזר צדוק טורציין, שתי החברים האלו למדו בחברותא. לשמם ולזכרם תאוות נפש, באיזה שקיעות ישבו על כל מילה של המשנה ברורה.

אני זוכר שעל כל מילה ומילה נדון איך לכתוב ומה לכתוב. כל הילדים שיחקו בהפסקות, ובקצת זמן של ההפסקות יושבים רבי חיים קניבסקי ורבי אלעזר צדוק טורציין (שהיה מנהל רוחני בתשכ"ב), עם המשנה ברורה עם העטים שלהם, "ככה לכתוב וככה לכתוב", **שבעה נקיים על כל מילה ומילה**, כמו שכתוב על רש"י שחיבר את חיבורו.

נו, אז מה השאלה למה מקבלים כזה אהבה לספר "שונה הלכות"? אין שום פלא. זה בית מדרש, זה "שבתי בבית ה'". זה היה מרן רבי חיים, אמר לי פעם רבי אריה פינקל על הרב אלישיב חמוי של רבי חיים, הרב אלישיב היה דיין, והיה רב, והיה פוסק, ובסוף ימיו היה מנהיג הדור, **אבל דבר אחד היה: "שבתי בבית ה'". הוא נשאר ישיבה - מן, ישיבה-בחוץ, נשאר קשור לישיבה.**

הגמרא אומרת ביומא: מעולם לא פסק ישיבה, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה, יצחק זקן ויושב בישיבה. איפה הישיבות האלה? זה המסירת התורה מדור לדור. עם ישראל זכה לקבל את התורה מרבי חיים, רבם של ישראל.

ה' יעזור שההשפעות הטובות של הספר שנכתב בכזו קדושה, בכזו טהרה, בכזה עמל, בכזו יראת שמיים על ידי הני תרי צדיקים, מרן הגר"ח קניבסקי ומו"ר הגאון הצדיק רבי אלעזר צדוק טורציין שזכינו ללמוד אצלו תורה, ישפיע על כל הלומדים שעכשיו מתחילים וגמרו הלכות שבת ועירובין.

ה' יעזור שהדברים ייקבעו עמוק בלב של כל הלומדים ויוכלו באהבה ובבריאות ובשמחה להמשיך את הלימוד בישיבה הקדושה "שונה הלכות", וזכות רבנו הגדול תעמוד להם, שיזכו לכל טוב סלה, שפע ברכה נחת, פרנסה ברווח וכל טוב סלה, וביחד נזכה כולנו לביאת גואל צדק, במהרה בימינו אמן ואמן.

...

לרגל הסיום בשונה הלכות, נוסף דברים שאמר הגר"א מן שליט"א בשם רבינו במעמד במעונו עם תחילת לימוד מ"ב חלק ד' - בחשיבות לימוד הלכות שבת:

"דברים שהרב אמר לי לומר בשמו למעמד גדול וכביר זה":

"שבת קודש הרי היא יסוד האומה, יסוד התורה. בכל הדורות מסרו יהודים את נפשם על קיום השבת ועל כבוד השבת. הח"ח אומר בהקדמה שא"א לשמור שבת בלי ללמוד הלכות שבת. כך שחוף מעצם קיום מצוות 'תלמוד תורה' בלימוד הלכות שבת, כאשר לומדים ה' שבת מקיימים את השבת שכן אי אפשר לשמור את השבת בלי ללמוד הלכות שבת.

"אך מעבר לכך, ישנו טעם נוסף: לימוד ההלכה של כל מצוה נותן כידוע טעם במצוה. ואם כן, הרי שלימוד ה' שבת - מלבד השמירת שבת - כוחו יפה לתת טעם אחר בשבת. וזה הפשט ב'טועמיה חיים זכו'. וכי מה טועמים, את החמין? 'טועמיה' משמע שלומדים ה' שבת, אז סופגים את טעמה של השבת וזהו 'טועמיה' - אשר 'חיים זכו'."

בדבריו אמר, כי אמר לרבינו, בעת שהורה לו לומר את הדברים דלעיל, כי "קדוש ה', גאון עוזנו, רבי אהרן לייב צוק"ל היה רגיל על לשונו לומר את דברי הח"ח הקדוש, **שמי שמתחיל להתעסק בצרכי שבת, הרי שמשהו זה כבר יוציא אותו מהגיהנם ואין צריכין להגיע לתוספת שבת בשביל זה.**

ואמר על כך הגרא"ל צוק"ל, 'איך ויל צו לייגן, אני רוצה להוסיף, וכי ללמוד ה' שבת זהו פחות הכנה לצרכי שבת? **הרי לנו הלכה למעשה, שכל מי שלומד ה' שבת זהו ה'הכנה' הראויה לצרכי שבת, שכוחו יפה אף להוציא מהגיהנום.**

דברים נרגשים מהמגיד הגה"צ רבי אליעזר טורק שליט"א

בתו"ד סיפר על זכרונותיו מילדותו בת"ת תשכ"ר על הזכות הגדולה לראות מראה ההוד של רבינו והגרא"צ טורציין בכתיבת השונה הלכות:

אדם שזוכה לשבת בבית ה', אז הוא מקבל מבט אחר על כל העולם

שלום עליכם מאזינים יקרים וחשובים, שיחיו לאורך ימים טובים. ביקשו ממני לומר כמה דברי חיזוק לקראת הסיום של לימוד "הלכות שבת". גיוועאלדיג! איזה יום גדול זה שזוכים לסיים הלכות שבת, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו.

אנחנו זוכרים עוד כמה שמחה הייתה למרן רבי חיים צוק"ל בסיימם, וכמה השפעות טובות היו מזה כידוע. אומר מילים קצרות לכבוד היום הגדול הזה.

חז"ל אומרים: כשאמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש" - כשדוד המלך אומר לקדוש ברוך הוא: "אני לא זקוק לכלום". מלך ישראל שאומר הרמב"ם שלבו הוא לב כל קהל ישראל, יש לו את הכל על הראש שלו, כל הדאגות של עם ישראל, כמו שכתוב בגמ' בתחילת ברכות, איך שהוא דאג לכל פרנסה של כל יהודי, והוא צריך לנהל את כל המלחמות. להיות מלך ישראל זה לא דבר פשוט בכלל בכלל.

ואומר דוד המלך: "ריבונו של עולם, **דבר אחד אני רוצה, להיות ישיבה - מן.**" כפי שאומר החפץ חיים: "אחת שאלתי", זו הייתה הדרישה שלי כל השנים, "ואותה אבקש", גם הלאה אני מבקש כך. מה אני מבקש? "שבתי בבית ה'", אני רוצה להיות ישיבה - מן, פלאי פלאים, מויראדיג ממש.

אבל כשהקדוש ברוך הוא שמע את התפילה הזאת, אמר לו הקדוש ברוך הוא לדוד: "אתה אומר 'אחת שאלתי'? ואתה מבקש הרבה בקשות! כל ספר תהילים כידוע". דוד המלך, כינו אותו בנביא בשם "נעים זמירות ישראל". כתוב בקדמונים למה: **כי דוד המלך ברוח הקודש שהייתה לו, הוא הכניס בספר תהילים את כל הצרכים, כל האירועים הקשים והטובים והשמחים שיעברו על כל יהודי ויהודי מעם ישראל מתקופתו ועד ביאת גואל צדק.**

לכן ספר תהילים נהיה נחלת עם ישראל. יהודי בצרה - ספר תהילים, יהודי בדאגה - ספר תהילים, יהודי בציפייה - ספר תהילים, יהודי בישועה - ספר תהילים. **תהילים זה הספר של כלל ישראל**, ואת הכל הכניס דוד המלך בספר, בקשות בלי סוף על כל האירועים והעניינים שהיו ויהיו בעם ישראל. אם כן, איך אתה אומר "אחת שאלתי"?

אמר לו דוד: הקדוש ברוך הוא, ממך למדתי. שאמרת בפרשת עקב: "מה ה' אלוך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוך". רק ליראה את ה', זה אתה מבקש? רק ליראת שמיים? אתה מבקש תרי"ג מצוות, אתה מבקש דביקות בקדוש ברוך הוא, אתה מבקש אהבת ה'. אז למה אתה אומר "מה ה' אלוך שואל מעמך כי אם ליראה"?

אז ראיתי פעם, שהגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל באחד המאמרים מסביר, (לא זכר אם כותב בשם עצמו או בשם גדולי ישראל), אבל הוא מביא פשט נפלא מאוד שכוונת דברים ככה: כשדוד המלך אומר לקדוש ברוך הוא, כשאמרת אמרת "מה ה' אלוך שואל מעמך", זה מה שאתה מבקש? אז למה אמרת "כי אם ליראה"? אתה בוודאי מבקש את כל התורה ויראת שמיים, הכל הכל. אז למה אתה אומר "כי אם ליראה"?

אלא הפשט: **יראת ה' זה המפתח לכל הרוחניות.** הגמרא בשבת (דף ל"א) המפתח החיצוני להיכנס לאיזה שהוא דרגה ברוחניות - יראת שמיים. מיראת שמיים אפשר להגיע לתורה, מיראת שמיים אפשר להגיע למעשים טובים, מיראת שמיים אפשר להגיע למידות טובות. **המפתח, המאסטר של כל הדברים הטובים, מה זה? יראת ה'.**

וכשיש יראת ה', אז הכל נפתח, יראת ה' זה המפתחות נפתחים. אומר דוד המלך: "גם אני כשאני אומר 'אחת שאלתי', בוודאי בוודאי אני רוצה עוד דברים, אני רוצה הצלחה במלכות, הצלחה לעם ישראל, יצאו צדיקים, הצלחה... **אבל המפתח זה "שבתי בבית ה'". כשאדם נמצא בבית ה', שבתי בבית ה' אז הכל כלול בזה. כל הסייעתא דשמיא, הכל כלול.**

פעם שמעתי ממרן ר"י מיר הגאון רבי אריה פינקל צוק"ל, שדיבר בגדלותו של רשכבה"ג מרן הגר"ח אלישיב צוק"ל, ש"לחזות בנועם ה'", זה התוצאה. **אדם שזוכה לשבת בבית ה', שזה כל חייו, אז הוא מקבל מבט אחר על כל העולם**, קוראים לזה היום משקפים ורודות. כולם נחמדים, כולם טובים, הוא רואה את כולם בעין טובה, בעין רחבה, בעין יפה. למה? כי שבתי בבית ה'. ביהמ"ד מחנך, ביהמ"ד מקדש, ביהמ"ד שונה הלכות.

אלול

זמן אמירת ברכו

ש. בחודש אלול שמוסיפים מזמור דלדוד ה' אורי וישעי האם את הברכו שאומרים תמיד במערב אחרי קדיש דעלינו אומרים אחרי קדיש דלדוד, או דהברכו הוא כמו כל השנה אחרי עלינו.
ת. הברכו בסוף הכל

...

תקיעת שופר בעין דאורייתא נהגו

ש. בהא דנהגו לתקוע בחודש אלול בסוף התפילה, האם צריך דוקא בר חיובא, וכגון במקום שאין מי שיודע לתקוע ורק ילד קטן ידוע האם סגי בזה או לא.
ת. בעין דאורייתא נהגו.

...

סליחות - י"ג מידות

מדוע מתפללים עם י"ג מידות ואין נענים

ש. בגמ' בר"ה יז: כתוב ויעבור ה' על פניו, א"ר יוחנן אלמא מקרא כתוב וכו' והראה למשה סדר תפילה, א"ל כל זמן שישאל חוטאים יעשו לפני כספר הזה ואני מוחל להם וגו', א"ר יהודה ברית כרותה ליי"ג מדות שאינם חוזרות ריקם שנא' הנה אנכי כרת ברית. וצ"ב הרי חזינן הרבה פעמים שמתפללים עם י"ג מדות ואינם נענים.
ת. לא מכוונים

...

מדוע רש"י לא מביא ראיה שמדת קל הוא רחמים, מהתורה

ש. ה' קל רחום ופרש"י אף קל מדת רחמים וכן הוא אומר קלי קלי למה עזבתני ואין לומר למדת הדין למה עזבתני, וצ"ב למה לא הביא ראיה מהתורה עצמה דמשה התפלל על מרים קל נא רפא נא לה, אם התפלל עליה בלשון קל ש"מ שזה רחמים.
ת. בשביל שהי' עברה קלה

...

אמת של רחמים

ש. צ"ב איך יתכן דאמת זה אחד מיי"ג מדות של רחמים, הרי אם ילכו עמנו במדת האמת אין נעמוד בדין דזה הפך מרחמים.
ת. אמת של רחמים

...

לומר מהר עם הציבור, או לאט ולא הכל

ש. בסוף הסליחות שאומרים קל רחום שמך וכו' עננו כמו שענית וכו' והציבור אומרים מהר, האם ראוי להגיד הכל עם הציבור, או שיאמר במתינות יותר ולא יגיד הכל.
ת. כרצונו

...

התרת נדרים

האם ליקח ג' ת"ח, ואי תלמיד מתיר במקום רבו

ש. האם יש ענין בהתרת נדרים דער"ה יש ענין ליקח ג' ת"ח. עוד יל"ע בגמ' נדרים ח. דאין תלמיד מתיר במקום רבו האם בהתרת נדרים דער"ה שאני.
ת. המנהג להקל

התרה לנדרים ושבעות גמורים

ש. האם התרה של ער"ה מועיל אף לנדרים ושבעות גמורים.
ת. בדוחק

...

האם התרה חלה גם אם לא שמעו היטב

ש. האם התרת נדרים של ער"ה מהני אף אם השומעים לא הקשיבו היטב לכל הדברים.
ת. כן

...

מדוע בני י"ב ובנות י"א לא עושים התרת נדרים

ש. צ"ב מדוע קטנים שהגיעו לגיל י"ב וקטנות לגיל י"א לא נהגו לעשות התרת נדרים בער"ה הרי נדריהם נדר אם יודעים.
ת. אין יודעים להתחרט.

התרת נדרים ביחד

האם בהתרת נדרים יכולים כמה אנשים ביחד להגיד הנוסח ולבקש התרת נדרים או שצריך כל אחד לבקש בנפרד.
ת. יותר טוב בנפרד

...

תשובה - כפרה

מה שייך מספד בתשובה

ש. עוד צ"ב שכתוב בנביא ביואל על תשובה והובא שערי תשובה ובצום ובכי ומספד והביא השערי תשובה פס' זה על תשובה שצריך צום בכי ומספד, וצ"ב מה שייך מספד לעשות תשובה הרי מספד זה על מת.
ת. רשע חשוב כמת ר"ל.

...

מדוע והוא רחום רק במעריב

ש. למה דוקא בתפילת ערבית תקנו לומר והוא רחום יכפר עון.
ת. על כל היום.

...

מדוע אין ברכה על תשובה

ש. דעת הרמב"ן ועוד ראשונים דיש מ"ע דאורייתא של תשובה, וצ"ב אמאי לא תיקנו ברכה ע"י, ובפרט לרבינו יונה בשע"י דביוה"כ יש מ"ע מיוחדת לכל אחד לחזור בתשובה לפני ה' תטהרו למה אין ע"י ברכה.
ת. מצוה הבאה בעברה (ע"י עברה) לא תקנו ברכה

...

שיהיו כל הלאווים ניתק לעשה דתשובה

ש. למה לוקים על כל הלאווים שבתורה הרי כיון דיש מצות תשובה, א"כ הוי לאו שניתק לעשה דתשובה ואמאי לוקים ע"י.
ת. תשובה מהני רק מכאן ולהבא ולא למפרע.

...

ובפעם אחרת נשאל רבינו בנוסח כדלהלן: למה מצות תשובה לדעת הרמב"ן שיש בה מ"ע דאורייתא, לא מחשיב כל ל"ית לניתק לעשה, דלפי הרמב"ן כל העובר על ל"ית יש לו מצות תשובה שזה מנתק את העבירה, דהעושה תשובה כאילו לא חטא וממילא הלאו ניתק לעשה ושלא ילקח, ואי נימא דבהכי חייבה רחמנא דהא בכל ל"ית יש עשה דתשובה א"כ נילף מיניה דלאו הניתק לעשה לוקים עליו.

והשיב: אפי' עשה תשובה לא מיפטר ממלקות וממיתה

...

מדוע חיישינן בהרהר תשובה הרי צריך וידוי בפה

ש. כתוב בגמ' בקידושין דהמקדש ע"מ שאני צדיק גמור מקודשת אפי' רשע גמור שמא הרהר תשובה בלבו, וצ"ב הרי הר"מ פסק ריש הלי תשובה דוידוי בפה מעכב.
ת. מעכב אבל רשע גמור כבר אינו.

...

הרהר בתשובה אך עדיין לא החזיר ממון

ש. בגמ' בקידושין כתוב דהמקדש אשה ע"מ שצדיק אפי' רשע גמור מקודשת מספק שמא הרהר תשובה, וכן נפסק בשו"ע אהע"י סל"ח, ובב"י הביא בשם רבינו ירוחם שיש מפרשים אפי' בגזילה כיון שהרהר תשובה צדיק גמור, וצ"ב מ"ש מדאמרין בברכות יט. תנא דבי ר' ישמעאל אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום וכו' אבל לענין ממון עד דמהדר למריה חזינן דלאו תשובה בלי להחזיר הגזל, ואיך כתב כאן הב"י דהוי צדיק גמור.

ת. אנו אין מאמינים לו אבל קמי שמיא גליא.

...

מה חידוש בתשובה

ש. כתוב שתשובה זה חידוש והחכמים והנביאים אמרו דנפש החטאת תמות, וצ"ב מ"ש מהא דאמרו בסוף פ"ק דקידושין דמי שעשה מצות ובסוף ימיו תהא על הראשונות לא יזכרו לו כל זכיותיו, וא"כ מה החידוש של תשובה הרי בתשובה אדם מתחרט על הראשונות.

ת. אחרי שיש תשובה ראוי גם להיפך

...

כל התורה עשה דוחה ל"ת, מה החידוש בתשובה

ש. הגמ' ביומא אומרת גדולה תשובה שעשה שלה דוחה ל"ת, דיש איסור מחזיר גרושתו, ותשובה דוחה איסור זה, וצ"ב הרי בכל התורה זה הדין דעשה דוחה ל"ת.
ת. ל"ת דרבים אין דוחה

- קרעו שערי שמיים לרפואת המתמיד מרן הגאון האדיר רבי חיים בן רעשא רייזל ברמן שליט"א. קו תהילים לרפואתו: 02-588-0517

- העתירו בתפילה ובתחנונים לרפואת הגאון המופלג רבי יעקב בן רויזא רייזל גרנדש שליט"א, אביו של הגר"א גרנדש שליט"א מרבני המכון

- ברכת מזל טוב שלוחה להגאון רבי אהרן גרנדש שליט"א מרבני המכון, לרגל שמחת נישואי בנו החתן ר' משה יהושע נ"ו השבוע, יה"ר שהבית הנבנה יהיה בית גדול לה' ולתורתו, דורות ישרים ומבורכים, בנין עדי עד.

- ברכת מזל טוב שלוחה לירידנו החתן הבה"ח מתתיהו זקס נ"ו ש"ב של מרן רבינו זצוק"ל לרגל שמחת אירוסיו בשעט"ו מ"עב"ג למשפחת סוקולובסקי מב"ב, יה"ר שהזיווג יעלה יפה, והבית הנבנה יהיה בית גדול לה' ולתורתו. דורות ישרים ומבורכים בנין עדי עד.